

Hyvinvointikertomus 2023

SISÄLLYS

- Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointityön tavoitteet ja kehittämiskohteet Tornion hyvinvointi- ja turvallisuusohjelmassa
- Toimialojen hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen tavoitteiden mukaiset toimenpiteet 2023
- Hyvinvointitilanteen kehitys väestöryhmittäin sekä koko väestön osallisuutta ja turvallisuutta kuvaavat tiedot
- Hyvinvointitilanteen ja tehdyn työn arviointi
- Johtopäätökset
- Esitykset hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen toimenpiteiden tarkennuksiksi vuodelle 2025

Vuosittainen hyvinvointikertomus 2023 kertoo torniolaisten hyvinvointitilanteen kehityksestä ja toimialojen käytännön työstä sen edistämiseksi

Valtuustokauden 2021–2025 hyvinvointityön tavoitteiksi ja kehittämiskohteiksi on Tornion hyvinvointi- ja turvallisuusohjelmassa asetettu:

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävät elintavat ja toiminta

1. Perheiden elintapojen tuki
2. Syrjäytymisen ehkäisy
3. Elintapasairauksien ehkäisy

Kokemus osallisuudesta hyvinvoinnin tukena

1. Lasten ja nuorten arjen osallisuustilaisuuudet
2. Neuvostojen vahvempi rooli hyvinvointityössä
3. Urheiluseurojen osallistaminen esim. seuraparlamentti
4. Ennakkovaikutusten arviointi osana päätöksentekoa

Omaehtoiseen hyvinvoinnin edistämiseen kannustavat, viihtyisät ja turvalliset elin- ja toimintaympäristöt

1. Kaikenikäisille soveltuvat ja turvalliset liikuntapaikat ja -reitit
2. Kulttuurihyvinvoinnin näkyvä rooli
3. Ikääntyneiden asumisturvallisuus
4. Ehkäisevä päihdetyö
5. Toimintaympäristöjen esteettömyys ja esteettisyys

Nostoja toimialojen hytetu –tavoitteiden mukaisista toimenpiteistä 2023

**Varhaiskasvatus ja
opetus**

**Liikunta-, nuoriso- ja
kulttuuri-palvelut**

Tekniset palvelut

**Keskushallinto-
palvelut**

- Ravitsemuskasvatuksen laadun kehittäminen varhaiskasvatuspalveluissa toteuttamalla ruokakasvatuskysely huoltajille, työntekijöille ja lapsille
- Sydänliiton Neuvokas Perhe toimintamallikoulutus koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle
- Liikkuva varhaiskasvatus –ohjelma; liikuntakoordinaattorin palkkaaminen varhaiskasvatukseen
- Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma varhaiskasvatukseen
- Lapin hyvinvointialueen ja muiden verkostojen kanssa tehtävän varhaiskasvatus- ja kouluyhteistyön kehittäminen Perhekeskus -hankkeessa
- Selvitys liikunnan lisäämisestä koulujen tuntikehykseen
- Koulujen hyvinvointikalenterin käyttöönoton valmistelu
- Yhteisöohjaajan palkkaaminen valtion erityisavustuksella; toimenpiteet nuorten jengiytymisen ja rikollisuuden ehkäisemiseksi vuosille 2023–2024
- Haku ja hyväksyntä Unicefin Lapsiystävällinen kunta verkostoon; sivistyspalveluiden koordinoima, poikkihallinnollinen toimenpide
- Kansalaisopiston tukipalvelu opiskelu- ja harrastuspolun löytämiseksi. Maksuttomia luentoja mm. Talouskurista ja nettiturvallisuudesta

Liikunta, kulttuuri ja nuorisotyö

- Tapahtumatuen käyttöönotto; mahdollistaa astetta suurempien tapahtumien järjestämisen
- Kulttuuritoimella tapahtumia yhteensä 137; Piot, jazzit, Meän Kesä, Tornio-päivät, Senioreiden kesäkimara, varhaiskasvatuksen ja vanhusyksiköiden kulttuuriesitykset jne.
- Kirjaston tilaisuudet varhaiskasvatuksen ja alakoulujen lapsille. Kirjastoauto Jopparin pysäkkejä lisätty.
- Tornionlaakson museolla 21 tapahtumaa, joista osa Internetin kautta vapaasti osallistuttavana. Museon tilaisuuksissa vuoden aikana noin 5000 kävijää. Näyttelyt: Mestari museossa, Kattoristikoiden ratkojat
- Aineen taidemuseolla lapsille taidekasvatustyöpajoja, joissa jopa 1000 osallistujaa vuoden aikana
- Uimahallissa kävijöitä 73 680, liikuntapalvelujen tapahtumia esim. äitienpäiväuintit, Kunnon mummmola
- Uimakoulut, lasten liikuntakerhot, soveltavan liikunnan sekä Satsaa itseesi –ryhmät toteutuneet suunnitellusti
- Liikuntapaikkojen käyttöasteet korkeat
- Ikiliikkujat Solekko Tehä – hanke; kävijöitä syksyn aikana yht. 745. Ryhmissä kehonhallintaa, palloilua, kestävyysliikuntaa, ulkoilua, lihasvoimaharjoittelua, kehonhuoltoa, musiikkiliikuntaa sekä pelejä
- Vanhustenviikon tapahtumat; jokaiselle jotakin. Ilmaiset aamu-uinnit uimahallilla saivat kiitosta ikääntyneiltä
- Nuorison harrastusmahdollisuuksia paremmin esille tuovan harrastuskalenterin käyttöönoton valmistelutyön aloitus
- Kulttuurisen nuorisotyön Roihu-hanke, Kläpit tallessa –kerhotoiminta, Metka –harrastustoiminta kaikissa peruskouluissa, Horizont –purkutaideprojektin taidetyöpajat ja näyttelyt

- Kuulemistilaisuudet kaava-asioihin ja tuulivoimahankkeisiin liittyen.
- Infran kunnostus; kuntalaisilla mahdollisuus omaehtoista hyvinvointia edistävään liikuntaan ja erilaisten aktiviteettien harrastamiseen.
- Lasten ja nuorten mahdollisuuksia liikunnallisiin aktiviteetteihin lisätty Kivirannan ja Hannulan koulujen piha-alueiden muutostöillä.
- Lasten leikkipuistoja kunnostettu
- Kuntalaisten Osallistuvan budjetoinnin 2023 voittajaksi äänestämän Liikennepuiston leikkivälineiden uusiminen -toteutus
- Rajakartanon korjaustöiden loppuun saattaminen
- Pyöräilyreittien ja kaupunkipyöräilyn aktivoimistoimenpiteitä

- Kaupungin hyvinvointityön rakenteet ja hyvinvointijohtaminen ovat kunnossa; hyvinvointitiedon keruun ja arvioinnin prosessit ovat toteutuneet suunnitellusti
- Hyvinvointikertomus 2022 esittely kaupunginvaltuustolle 12.6.2023. Tiedon pohjalta toimenpideesitykset talousarviosuunnitteluun 2024 ja tarkennukset valtuustokauden hytu –ohjelman toimenpiteisiin.
- Hyvinvointiryhmän kokoontumiset 9 kertaa ja hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen johtoryhmä 4 kertaa
- Osallisuusmallin kärkitoimenpide Osallistuva budjetointi; prosessi toteutettu suunnitelman mukaisesti
- Unescon aineeton kulttuuriperintö –hanke/status
- Kaupunkilinja –kehittäminen, joukkoliikennekysely
- Vaalit
- Lomakkeiden sähköistäminen
- Tapahtumatuki
- Vaikuttamistoimielinten kanssa tehtävän yhteistyön tiivistäminen hyvinvointiryhmä –yhdyspinnalla

Hyvinvointialueyhteistyö

- Hyvinvointialueen ensimmäisen toimintavuoden aikana yhteistyössä korostuivat yhteistoimintarakenteiden luominen, yhteisten toimintamallien kokeilut, verkostona toimimisen kehittäminen, viestintä ja järjestöavustuskäytänteiden yhteensovittaminen. Tornio osallistui myös hyvinvointialueen hyvinvointikertomuksen kokoamiseen oman väestönsä näkökulmasta. Sote järjestämislain (6-7§) edellyttämät ensimmäiset hyte-neuvottelut käytiin 12/2023.
- Yhteistyön tehostamiseksi hyvinvointialue on nimennyt edustajansa kaupungin hyvinvointiryhmään.
- Lapin hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiin on nimetty edustus Tornion neuvostoista .

Hyvinvointialueen vanhusneuvosto järjestäytyi kokouksessaan 21.3.2023 ja vuoden 2023 aikana neuvosto kokoontui neljä (4) kertaa. Vanhusneuvosto nimesi järjestäytymiskokouksessaan jäsenet työvaliokuntaan sekä henkilöliikennetyöryhmään. Laphan Vanhusneuvoston työvaliokunta valmistelee kokoukseen tulevia asioita ja kiireellisellä aikataululla tulevia lausuntoja.

Laphan nuorisovaltuusto kokoontui viisi (5) kertaa. Ensimmäisessä kokouksessa huhtikuussa 2023 nuorisovaltuusto järjestäytyi, nimesi edustajat työvaliokuntaan sekä LappiNYT 2.0 hankkeen ohjausryhmään.

Laphan vammaisneuvosto kokoontui neljä (4) kertaa. Vammaisneuvosto nimesi järjestäytymiskokouksessaan 29.3.2023 jäsenet työvaliokuntaan sekä henkilöliikennetyöryhmään.

- **Tornion laaja yhdistyskenttä on tärkeä kumppani kaupungin hyvinvointityössä; yhdistykset järjestävät voimavaroja vahvistavaa toimintaa matalalla kynnyksellä laajalle joukolle kuntalaisia**
- **Kaupungin Järjestötreffit on järjestetty 2023 yhteistyössä Pohjoisen yhteisöjen tuki – Majakka ry:n kanssa kerran**
- **Urheiluseuratapaamisia järjestetty kaksi kertaa, seuraparlamentin valmistelu on aloitettu**
- **Viestintää yhdistyksille ajankohtaisista hyvinvointiaiheista; yhdistyskoulutukset, kyselyt, avustukset mm.**

Kohtaamispaikka- ja hanketoimijat

Kumppanuuskeskus Luotsi

- Ruoka-aputoiminta
- Kohtaamispaikka
- Vertaisryhmätoiminta
- Ateria- ja lounaspalvelu
- Tapahtumat
- Tilavuokraus

Ikääntyneille suunnatut hankkeet

- Senioripiste ja Torniotupa; Säännöllinen virkistys- ja kohtaamispaikkatoiminta sekä etsivä seniorityö
- Sisällöllisesti toiminta vastaa kaupungin hyvinvointi- ja turvallisuusohjelman tavoitteisiin; osallisuuden vahvistaminen, syrjäytymisen ehkäisy, toimintakyvyn, turvallisuuden ja terveellisten elintapojen edistäminen

Tornion Perheiden talo

- Avoin kohtaamispaikka. Kohtaamispaikkatoimijana mukana Perhekeskuskehittämisessä. Kaupungin avoin varhaiskasvatus –yksikkö
- Vertaisryhmätoimintaa lapsiperheille
- Ravitsemukseen liittyvää ohjausta ja ruoanvalmistusta yhdessä asiakasperheiden kanssa
- Kaikenlaisille perheille tarkoitettua, osallistavaa ryhmätoimintaa. Myös nk. Erytislsten ja maahanmuuttajien perheet

Meän Talo

- Säännöllinen kohtaamispaikkatoiminta, painopiste työelämän ulkopuolella olevissa, yksinäisissä ja syrjäytymisvaarassa olevissa työikäisissä
- 2023 painopiste alle 40 –v. työikäisen väestön tavoittamisessa
- Sote –järjestöjen järjestämää toimintaa
- Vertaisryhmätoimintaa
- Vapaaehtoistoiminnan koordinoija
- Tietokoneopastusta

**Hyvinvointitilanne
väestöryhmittäin**

A person is fishing in a river at sunset. They are standing on rocks, holding a long pole with a net at the end. The sun is low on the horizon, creating a warm, golden glow. The water is splashing, and there are trees in the background.

**Hyvinvointitilanteen kehitys
väestöryhmittäin sekä koko
väestön osallisuutta ja
turvallisuutta kuvaavat tiedot**

Lapset ja nuoret

Meillä menee hyvin 2023 (2021)

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista 5,1 %, (7,3 %) Koko maa 7,9 %	Luokassa uskaltaa sanoa mielipiteensä, % 4. ja 5. luokan oppilaista 57 %, (45,4%) Koko maa 51,9 %	Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista 28 % , (32,6 %) Koko maa 27 %	Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 6,1 %, (9,7 %) Koko maa 9,1 %
--	---	---	---

- Kouluruoka maistuu oppilaille verrokkikuntia ja koko maan tasoa paremmin, vaikka kehitys omassa vuosiseurannassa heikentyvä.
- Yläkouluikäiset ja keskiasteen opiskelijat juovat harvemmin itsensä humalaan ja käyttävät nuuskaa vähemmän kuin vuonna 2021

Meillä on parannettavaa 2023 (2021)

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 4. ja 5. luokan oppilaista 13 %, (10,9 %) Koko maa 8,6 %	Kokenut seksuaalista kommentointia, ehdottelua, viestittelyä tai kuvamateriaalin näyttämistä vuoden aikana, % 4. ja 5. luokan oppilaista 13,9 %, (10,7 %) Koko maa 10,9 %	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista 26,9 %, (21,9 %) Koko maa 26,6 %	Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista 25,3 %, (21,9 %) Koko maa 17,4 %	Tapaturma koulussa tai koulumatkalla lukuvuoden aikana, % 8. ja 9. luokan oppilaista 21,8 %, (15 %) Koko maa 19,9 %
---	---	--	---	---

- Alakouluikäisistä kasvava osuus (7 %) ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä. Torniossa verrokkikuntia ja koko maata useampi
- Huolestuttavan moni koululainen ilmoittaa kokeneensa fyysistä tai psyykkistä väkivaltaa huoltajiensa taholta
- Yläkouluikäisten laittomien huumeiden ainakin kerran kokeilleiden määrä kasvanut, kokeiluja kuitenkin vähemmän kuin koko maan ja Lapin 8. ja 9. –luokkalaisilla
- Ahdistuneisuus, erityisesti tytöillä, on yleisempää kuin maassa keskimäärin (8. – 9. luokkalaiset)

Työikäiset ja ikääntyneet

Meillä menee hyvin 2023 (2021)

Työkyvyttömyys-eläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä 7.1 %, (7,2 %), verrokkikunnista vähiten Koko maa 6,1 %	Toimeentulotuen tarve työikäisillä laskusuunnassa (2022)	Työttömyysaste vuoden lopussa 8,1 %, (10,4 %)	Ikääntyneet tuntevat elämänlaatunsa hyväksi Lapissa useammin kuin koko maassa keskimäärin	75 vuotta täyttäneiden kotona asuminen verrokkikuntia yleisempää, pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien osuus laskenut	Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajakset 65 vuotta täyttäneillä / 10 000 vastaavan ikäistä 402,1 (2022), 412,2 (2021) Kehitys hyvää myös muihin kuntiin verrattuna
--	--	--	---	---	--

Meillä on parannettavaa 2023 (2021)

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden lapsiperheiden määrä noussut 8,33% vuodesta 2021	Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 – 64-vuotiaat/1000 asukasta 30,3 % (23,1%)	Ikääntyneiden perhehoito vähäistä	Työikäisten ja ikääntyneiden paikallista tai seudullista hyvinvointitietoa heikosti saatavilla.
---	---	-----------------------------------	---

Koko väestö, osallisuus ja turvallisuus

Meillä menee hyvin

Lapissa aikuisväestö tuntee elämänlaatunsa hyväksi	Pitkäaikaistyöttömien osuus työvoimasta laskussa jo pitkään, osuus verrokkikuntien pienin	Rikoksista syyllisiksi epäillyt 18 - 20-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä 207,5 (2022), 433,4 (2020), luku silti verrokkikuntien korkein	Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisistä 19,1 % (2022), 24,3% (2016). Lappia ja koko maata suurempi, muita verrokkikuntia pienempi osuus
--	---	---	---

Meillä on parannettavaa

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus aikuisväestöstä suurempi Lapissa kuin koko maassa keskimäärin	Torniolaisten koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitojaksot / 10 000 asukasta 172,5 (2022), 137,5 (2020)	Huumausainerikokset lähteneet nousuun vuoden 2021 laskun jälkeen. Pitkän ajan (alkaen 2008) seurannassa noususuunta.	Henkeen ja terveyteen liittyvät, poliisin tietoon tulleet rikokset lisääntyneet, 2022 samalla tasolla koko maan kanssa.
--	--	--	---

Tehdyn työn ja hyvinvointitilanteen arviointi

THL :n **TEA-viisari** (terveyden edistämisen aktiivisuus) on keino arvioida kuntien kykyä integroida terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kunnan perustoimintaan.

HYTE-kerroin: kuntien rahoituksen valtionosuuden suuruus määräytyy osaksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Laskennassa käytetään TEA – viisarikyselyiden prosessi-indikaattoreita (15) ja työn tuloksia mittaavia tulosindikaattoreita (6).

TEA –viisaripisteet 2023	Tornio	Koko maa
Kaikki sektorit	64	70
Kuntajohto	75	83
Perusopetus	56	64
Lukiokoulutus	..	65
Ammatillinen koulutus	..	64
Liikunta	52	72
Kulttuuri	75	71

Kuntajohdon hytetu -tilannekuvan ylläpito, strategiatason sitoutuminen, johtamisen organisointi sekä säännöllinen raportointi ovat hyvällä tasolla. Tarkastuslautakunta arvioi valtuustokausittain hyte-tavoitteisiin pääsyä. Resurssien suuntaaminen ja kuntalaisia osallistavan toiminnan pisteet jäävät kuntien vertailussa muuta maata matalammiksi.

Kulttuuripalveluissa edustamme TEA-vertailussa hyvää tasoa. Liikunnan tuloksissa Tornio erottuu positiivisesti liikuntapaikkojen ja harjoitusvuoromaksujen osalta, vaikka kokonaispistemäärä jää selvästi alle koko maan tason. Perusopetuksen tulosta parantaisi koulupäivän aikaisen liikkumisen sekä huoltajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen. Myös koulujen yhteiset, sovitut seurantakäytännöt mm. fyysisen aktiivisuuden lisäämiseksi, seksuaalisen häirinnän tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi sekä ruokailuun osallistumisen seuraamiseksi kartuttaisivat pistepottiamme peruskoulutuksen sektorilla.

Tornio TOP10 TEA-viisaritietojen perusteella

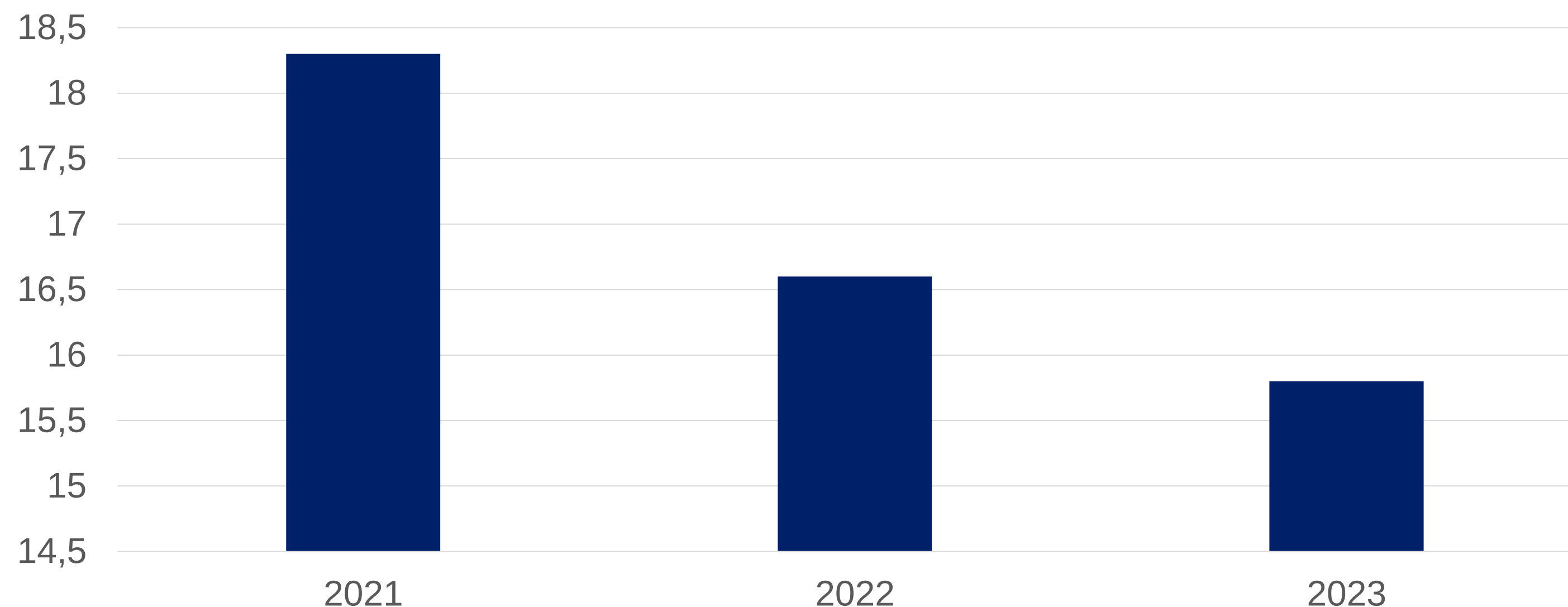
Vahvuudet	Vastaus	Kehittämiskohteet	Vastaus
Ikäryhmittäisiä tavoitteita ja toimenpiteitä terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi: Ikääntyneet	Kyllä, laadittu tarkemmat toimenpiteet	Palveluiden suunnittelu: Hyödynnetään asiakasraateja	Ei
Paikallinen turvallisuussuunnitelma: Käsitelty hyvinvointiryhmässä	Esitelty ja keskusteltu	Kestävyystavoitteet: Matalahiiliseen yhteiskuntaan siirtyminen ja hiilipäästöjen vähentäminen	Ei
Paikallinen turvallisuussuunnitelma: Käsitelty hallituksessa tai valtuustossa	Esitelty ja keskusteltu	Kestävyystavoitteet: Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu	Ei
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus: Käsitelty kunnanhallituksessa	Esitelty ja keskusteltu	Kestävyystavoitteet: Sosiaalisesti kestävä asuntotuotanto	Ei
Tavoitteet ja toimenpiteet määritetty: Osallisuusohjelma	Kyllä, erillinen osallisuusohjelma	Kestävyystavoitteet: Eriarvoisuutta vähentävä kaavoitus	Ei
Johtamisvastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä: Järjestöyhteistyön koordinaattori	Kyllä	Päätösten ennakkoarviointi käytössä: Ennakkoarvioinnin käyttöönottamisesta tehty päätös	Ei
Kestävyystavoitteet: Väestörakenteen muutoksiin sopeutuminen	Kyllä	Palveluiden suunnittelu: Hyödynnetään kokemusasiantuntijoita	Ei
Ikäryhmittäisiä tavoitteita ja toimenpiteitä terveyttä edistävien ravitsemustottumusten lisäämiseksi: Lapset ja nuoret	Kyllä, laadittu tarkemmat toimenpiteet	Päätösten ennakkoarviointi käytössä: Kirjallinen toimintaohje	Ei
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus: Toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma	Kyllä, osana laajempaa kokonaisuutta	Palveluiden suunnittelu: Mahdollisuus vaikuttaa lautakuntapäätösten valmisteluun verkossa	Ei
Arviointikertomus: Arvioitu hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista	Kyllä	Kuntalaisfoorumeja: Lapsiparlamentti tai vastaava	Ei

Tornion HYTE-kerroin

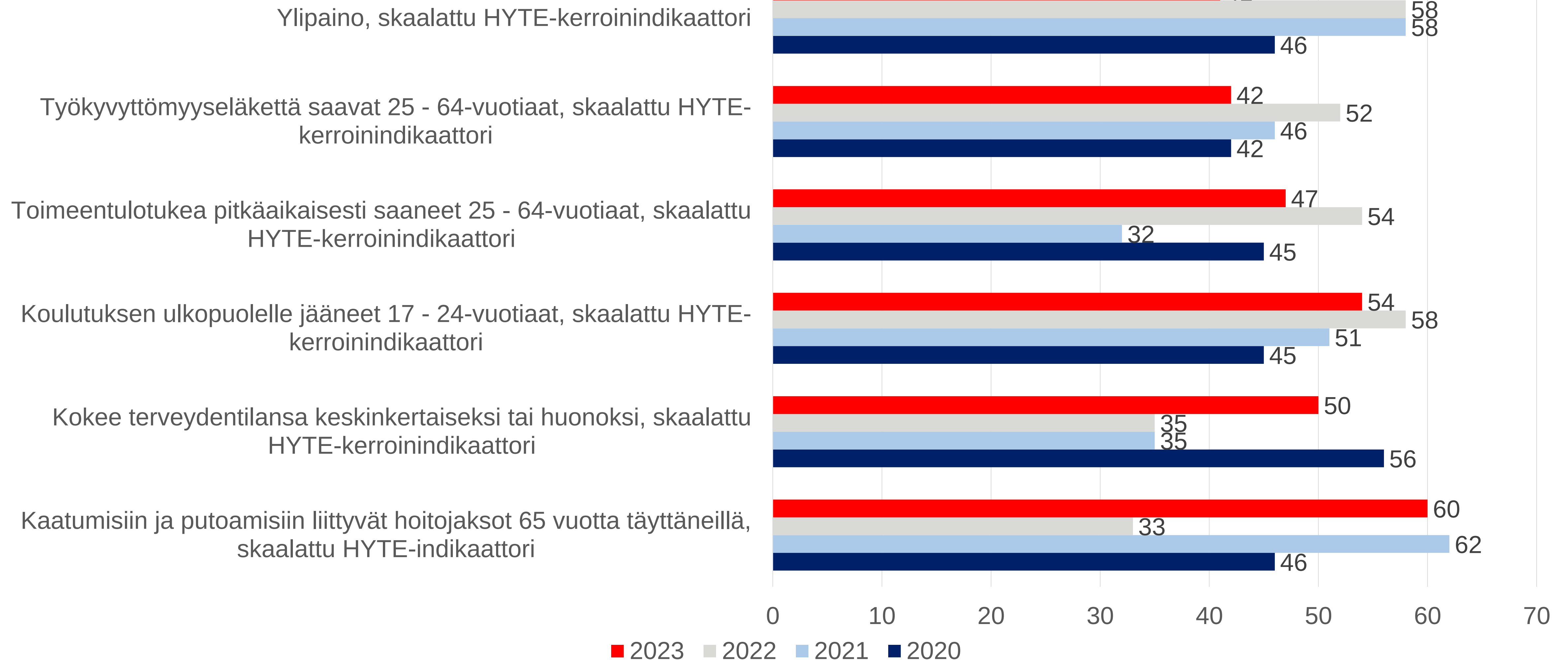
Kertoimen laskennassa käytettävät prosessi-indikaattoritiedot kerätään edellä kuvatuilla TEA-viisarikyselyillä kunnan liikunta-, kulttuuri- ja perusopetuksen sektoreilta sekä kuntajohdosta. Tulosindikaattoritiedot kerätään terveydenhuollon ja työllisyystilastoista sekä kouluterveyskyselyistä.

HYTE –kertoimeen perustuva valtionosuuden lisäosa on laskenut 18,3 €:sta 15,8 €:oon/asukas vuosien 2021 – 2023 välillä, mutta vuonna 2023 on otettu käyttöön toimintatapoja, jotka tulevat parantamaan pisteitämme tulevissa seurannoissa.

HYTE-kerroin Tornio €/asukas

HYTE-kertoimen skaalatut (muutoksen vertailu muihin kuntiin) tulosindikaattorit Tornio 2019-2023

Vuoteen 2021 verrattuna, Tornio on parantanut sijoitustaan yläkoululaisten terveydentilan kokemuksissa sekä ikääntyneiden kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen määrässä. Suurin tuloksen heikentyminen suhteessa muihin kuntiin on tapahtunut yläkouluikäisten ylipainoisuudessa.

Hyte-kertoimen laskennassa käytettävät prosessi-indikaattorit (15) Tornio/Koko maa		2021	2022	2023
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	Koko maa	70	70	
	Tornio	63	63	
Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	Koko maa	60	60	
	Tornio	20	20	
Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	Koko maa	80	80	
	Tornio	88	88	
Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja	Koko maa	77	77	86
	Tornio	100	100	0
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista	Koko maa	78	78	82
	Tornio	100	100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Koko maa	49	49	57
	Tornio	100	100	100
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	Koko maa	77	79	
	Tornio	100	0	
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä	Koko maa	89	89	95
	Tornio	100	100	100
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	Koko maa	83	83	
	Tornio	100	100	
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	Koko maa	73	79	
	Tornio	0	0	
Kunta madaltaa kulttuuriin osallistumisen kynnystä	Koko maa	19	19	20
	Tornio	0	0	0
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	Koko maa	54	44	
	Tornio	100	100	
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin	Koko maa	56	52	
	Tornio	100	100	
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	Koko maa	70	70	
	Tornio	65	65	
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista	Koko maa	69	69	75
	Tornio	100	100	100

Johtopäätökset

- Hytu -ohjelmien toteutumisen seuranta ja arviointi on toimialojen, vaikuttamistoimielinten ja työryhmien keskeistä työtä, jota HYTETU-johtoryhmä valvoo hyvinvointiryhmän tuella ja antaa tarvittaessa ohjausta työhön.
- Kerätyn tiedon ja toiminnan arvioinnin pohjalta nähdään, että hyvinvointityötä on hyvä jatkaa voimassaolevan hyvinvointi- ja turvallisuusohjelman 2021 - 2025 ja sen väestöryhmittäisten alaohjelmien pohjalta.
- Prosesseja tarkentamalla saadaan parannusta myös valtionosuuden hyte –lisäosan kertymään
- Hyvinvointialueyhteistyön rakenteet ovat suurelta osin sovittu ja yhteistoiminnan käytänteet ovat kehittymässä.

Esitykset hytetu –toimenpiteiden tarkennuksiksi vuodelle 2025

Ikääntyneet

1. Ikääntyneiden osallistaminen toimintojen suunnitteluun
2. Liikuntaneuvonta- ja ohjaus yhteisöille ja yksilöpalveluissa: Liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteutus
3. Tiedottaminen asiantuntija- ja vapaa-ajan palveluista; Esitteen teko ja verkkosivujen päivitys
4. Avoimet kohtaamispaikat, tilat 3. sektorin toimijoille
5. Esteettömyysnäkökulman parempi ja laajempi huomioiminen kulttuuripalveluissa. Fyysisen esteettömyyden osalta esim. Porthan, Aspion-Viippola, Kansalaisopisto

Vammaiset

1. Erityislasten harrastamismahdollisuuksien tämän hetken tilanteen kartoitus ja kehittäminen
2. Esteettömyysnäkökulman parempi ja laajempi huomioiminen kulttuuripalveluissa
3. Lievästi kehitysvammaisten kohtaamispaikkatoiminta, huomio myös vammaisiin maahanmuuttajiin

Lapset ja nuoret

1. Aamupalatarjoilu kouluilla (perusopetus); valitaan 1–2 pilottikoulua, jossa tarjotaan aamupalaa ennen koulupäivän alkua
2. Liikkuminen sisällöllisenä kehittämiskohteena vk:ssa
3. Koulujen hyvinvointikalenterin jalkautus
4. Tunne-, turva- ja vuorovaikutustaitojen edistämissuunnitelma opetussuunnitelmiin (VAKA, perusopetus)
5. Koulunuorisotyön vakiinnuttaminen perusopetuksen luokilla 5.–9, koulunuorisotyön resurssien vahvistaminen

Koko väestö

- Koko kaupungin palvelukilöstöön kattava koulutus moninaisuuden aiheeseen; saavutettavuus, esteettömyys laajoina käsitteinä (kielelliset haasteet, näkö-, kuulovammat, mielenterveyshaasteet jne.)
- Maahanmuuttajien, erityisesti ei – pakolaisstatuksella tulleiden kotoutuminen ja osallisuus
- Kaupungin sivuille ehkäisevän päihdetyön sivut "yhden klikkauksen" taktiikalla (sivut ovat tekeillä)
- Varhainen puuttuminen ehkäisevän päihdetyön asioissa ja päihteiden puheeksi ottaminen.
- Moniammatillisen yhteistyön tiivistäminen, "kaikki yhden ja yksi kaikkien puolesta"
- Hyvinvointialueyhteistyössä rakenteet ja toimintatavat tiedon siirtoon puolin ja toisin joka tasolla.

Prosessit

- Kestävyystavoitteiden määrittely
- Osallisuuden vahvistaminen: asiakasraadit, kokemusasiantuntijat, lapsiparlamentti, palvelujen suunnitteluun osallistumisen mahdollisuudet
- Toimintaohje Ennakkovaikutusten arviointiin

**Yksityiskohtaisempaa tietoa
torniolaisten hyvinvointitilanteen
kehityksestä:**

<https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>

<https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>

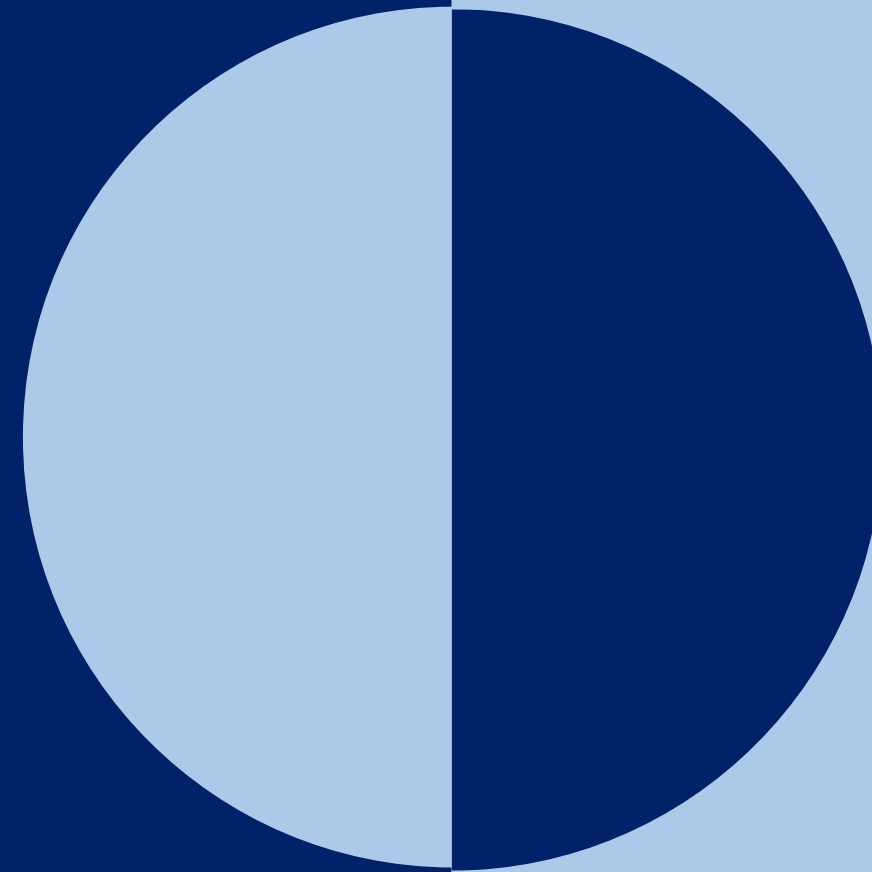
<https://www.terveytemme.fi/>

<https://www.hyvinvointikertomus.fi/>

Kiitos!

Jaana Sahi
Työhyvinvointiasiantuntija
Tornion kaupunki

Tornio